

A szív megértése (2)

Lekció: Mk. 2.1-12

Textus: Péld. 15.13, 15.15, 14.10, 14.13, 27.19, 12.25, 15.4, 17.3, 18.14, 20.9

Az elmúlt alkalommal úgy vezettük be a Példabeszédek könyvének ezeket a mondásait, hogy üzenetük lényege, hogy ha valaki bölcs szeretne lenni, értenie kell, hogyan működik az emberi szív. Ezek a mondások az ember bensőjének, belső irányító központjának a működésével kapcsolatos megfigyelések summái. A „szív” a bensőnk, a lényünk középpontja, ami irányít, ami meghatároz, amibe beletartoznak vágyaink, érzelmeink, attitűdünk, akarataink, értelmünk. A szív ismerete szükséges és elengedhetetlen egyrészt önmagunk ismerete szempontjából: önismeret nélkül nem beszélhetünk bölcsességről. Másrészt, ez az alapja annak, hogyan viszonyulhatunk jól másokhoz. A szív megértése gondolat körében ma arról beszélünk, hogy mit tanítanak az olvasott bölcsmondások a másik emberrel, a sebzett szívű emberrel való kapcsolatunkról, mások segítségéről. Hogyan legyünk és hogyan ne legyünk mellettük? (legyen az barát, kolléga, házastárs, szülő, gyermek... - válassz most magadban egy olyan kapcsolatot, amelyben szeretnéd megérteni, mit tanít a Példabeszédek könyve...) Először lássuk, hogy 1. Mit tanítanak a bölcs mondások a korlátainkról?, majd 2. Mit mondanak a lehetőségeinkről?

I. A korlátainkról

Ha valaki segíteni szeretne másoknak, az első kérdés, amellyel szembetalálja magát, hogy ismeri-e a saját szíve működését, tisztában van-e a maga motivációival, korlátaival, erősségeivel és gyengeségeivel. Ennek hiányában akár jószándékkal, jó szívvel, lelkesen, de mégis bolond módon fogunk a másik emberhez viszonyulni. Három dologról beszélnek az igék: nem vagyunk mindenhatóak, sohasem ismerjük teljesen a másik szívét, valamint legyünk tudatában a kivetítés jelenségének.

„Az örvendező szív megszépíti az arcot, a bánatos szív pedig összetöri a lelket.” Olvastunk még egy mondást a jókedv-rosszkedv témájában: „A csüggedőnek mindig rossz napja van, a jókedvűnek pedig mindig ünnepe.” Az első egy pszichoszomatikus jellegű megfigyelés az örömről és az arc ragyogásáról, ill. a szomorúságról és annak hatásáról. A második rámutat, hogy az alap hangulatunk, hozzáállásunk meghatározza azt, ahogyan az élet mindennapjait, minden eseményét megéljük, örömmel, alapvetően pozitívan, vagy mindig rosszkedvűen, mindent negatív szűrőn keresztül látva. Ez a két mondás arra figyelmeztet, hogy mindenki felelős azért, hogy minek ad teret a szívében, mit választ – jegyzik meg bibliamagyarázók. Ez pedig a következőt jelenti annak, aki segíteni akar másnak: te soha nem tudod megtenni a másik emberrel azt, amit ő nem akar, amiért ő nem vállal felelősséget. Hadd fogalmazzam így: te nem lehetsz az ő szíve sebzettségének végső gyógyítója, te soha sem lehetsz a másik ember megváltója. Ez az első, és legfontosabb korlát, aminek tényét mélyen be kell vésned a szívedbe, ha segíteni szeretnél egy másik embernek. Végső értelemben tehetetlen vagy, nem áll hatalmadban a másik ember szívének gyógyítása, életének megoldása.

Ezt pedig gyakran nagyon nehéz elfogadni, és még ha értjük is, még nehezebb megélni. Mert annyira szeretnénk megmentők lenni. Mert látjuk, hogy az, akit szeretünk, bajban van. Természetesen van lehetőségünk és felelősségünk abban, hogyan viszonyulunk a sebzett szívű másikkal - erről fogunk ma beszélni - de nincsen

végleges hatalmunk felette. Ha helyette akarsz meggyógyítani: Istent játszol! Ha elfogadod, hogy ő úgy tekintsen rád, mint aki majd meggyógyítod (és neki nem kell felelősséget vállalni ezért): Istent játszol. El kell ismernünk, akármilyen nehéz és fájdalmas is, hogy van egy fajta tehetetlenség, korlát abban, ahogy más embert segíthetünk, és ezzel, ha bölcs akarsz lenni, meg kell tanulnunk együtt élni. Egy szülő sem válthatja meg a gyermekét - vagy gyermek a szülőjét, egy férfi sem mentheti meg a feleségét - vagy feleség a férjét. Akármennyire szeretné, akkor sem. Egy barát sem gyógyítja meg a barátját... Egy lelkész sem váltja meg a gyülekezet tagját... Egy lelkigondozó vagy terapeuta sem váltja meg a kliensét, és teheti meg helyette azt, amire csak ő képes. Nem vagy mindenható, és ne is próbálj az lenni!

A másik korlát, amelyről tudnunk kell, hogy sohasem fogjuk pontosan ismerni, mi zajlik a másik ember szívében: „*a szív ismeri a maga keserűségét, és örömébe sem avatkozhat idegen.*” Senki sem tudja igazán, mit érez a másik ember, és senki sem tudja igazán kommunikálni a maga érzéseit. A szív mélye titok marad, amit csak az ember saját lelke ismerhet meg, és ezért az ember szíve legmélyén elszigetelt. Éppen ezért azt is megfogalmazza a bölcs, hogy „*nevetés közben is fájhat a szív, és az öröm vége is lehet bánat.*” Mit jelent mindez a másik emberrel való kapcsolatra nézve? Azt, hogy újra és újra tudatosítjuk magunkban – mert újra és újra ezzel ellentétesen viselkedünk – hogy a másik ember szíve, élete sokkal összetettebb, mint ahogy gondoljuk. Olyan hamar készek vagyunk a diagnózissal – ó, persze, értem, hogy mi van veled, és már adjuk is a tanácsokat - miközben fogalmunk sincs a valóságról. Olyan hamar ítélünk a felszín alapján, és közben nem figyelünk, hogy megsejtsük, megérezzük, mi van a mélyben. A korlát tehát, amit szintén mélyen be kell hogy vés az értelmbe és a szívedbe, és át kell, hogy menjen a gyakorlatba, hogy közel sem ismered és érted úgy a másik ember helyzetét, örömét vagy éppen bánatát, mint amint azt gondold.

Harmadszor, nemcsak azért nem értjük, mert a másik szívének mélyét csak Isten tudja olvasni, mi nem, hanem azért sem, mert mi nem vagyunk képesek az objektív ismeretre: „*Ahogy a víz tükrözi az arcot, úgy tükröződik a szívben az ember.*” Ezt így magyarázza az egyik kommentátor: „*Amint valaki a vízbe néz, és saját arca tükörképét látja, hasonlóan, amikor valaki egy másik ember szívébe néz – megpróbálja kideríteni, hogy az mit érez – saját szíve tükörképét látja. Szeretetet lát, ha szeretet van benne, gyűlöletet, ha gyűlölet. Más szavakkal saját érzéseinket vetítjük ki másokra.*” (Michael Fox, Proverbs 10-31, 812) A kivetítés, különösen, ha nem vagyunk tudatában, súlyos korlátja annak, hogy megértsük, megismerjük a másik ember motivációit, érzelmeit, helyzetét. És ez mind negatív, mind pozitív értelemben torzíthatja a megismerésünket. Negatívan, ha saját rendezetlenségünket, rosszkedvünket, haragunkat, gyűlöletünket, stb. vetítjük ki a másik emberre (a „mindenki magából indul ki” mondás jut itt eszünkbe). De pozitív értelemben is torzít: naiv az az ember, aki éppen saját rendezettsége, békessége, „ártatlansága” miatt nem is feltételez a másiktól rosszat, és esetleg meg is fizeti ennek az árát.

Ha tehát bölcsen akarsz viszonyulni a másik emberhez, ha jól akarsz segíteni annak, akinek szíve sebzett, először ismerned kell korlátaid: nem lehetsz megváltója – övé a végső felelősség; ne légy elhamarkodott abban, hogy tudod, mivel is állsz szemben; és ne légy vak saját kivetítéseiddel kapcsolatban. Mindez azonban semmiképpen nem vezethet oda, hogy ne is akarsz a másik ember mellé állni, és

segítségére lenni. Sőt, ennek belátása után tehetjük fel a kérdést: mit tanít a Példabeszédek könyve arról, hogyan támogathatunk bölcsen másokat?

II. A lehetőségeinkről

Az első, ami a fenteből fakad, hogy tanuljunk meg hallgatni, ráadásul a szívünkkel hallgatni. Ne feledd, *„nevetés közben is fájhat a szív, és az öröm vége is lehet bánat.”* Azaz sokkal több van a másik ember szívében, mint amit elsőre hallasz, vagy amit – még veszélyesebb – először megfogalmazol magadban, mint megértést, diagnózist. Tudatosítsd magadban, hogy annak, amiről beszél, valószínűleg sokkal mélyebb rétegei is vannak, mint ami először felbukkan, és ezért ahelyett, hogy gyors választ adnál, engedd, hogy kibomoljon előtted a másik ember története. Ennek az az alapvető feltétele, hogy tiszteletben tartod őt. Szereted, kész vagy együttérzést gyakorolni. Várj, amikor már mondanád. Imádkozz, hogy mélyebben megértsd. Ennek a készségnek a hiánya szembetűnő. Gyakori helyzet házaspárok életében, hogy a feleség szeretne valamit elmondani, megosztani, de nem sokra jut, mert a férj már a harmadik mondat után pontosan tudja, mi a válasz, mi a megoldás. És mondja... A felesége pedig elnémul. Nemrégiben azt mondta nekem egy asszony, hogy már nem is mer férjének beszélni arról, ami valójában zajlik benne – a nehézségeiről, a bizonytalanságairól – mert tudja, hogy kioktatás a válasz. És még lehet, hogy jól is látod a helyzetet, mint férj – csak azt nem látod, hogy a gyors ítéletalkotás és tanács által nem hallgattad meg a feleséged „szívét”, nem engedted, hogy megossza veled, ami benne történik, és nem álltál mellé, hogy vele hordozzad azt. Természetesen ez a dinamika számos más kapcsolatban is hasonlóan működik. Az első, és legfontosabb lehetőséged tehát, hogy meghallgasd a másik embert, együttérzően, figyelemmel, gyors ítéletalkotás nélkül. Ez pedig, valljuk be, sokkal nehezebb, mint jó tanácsot adni – és ezáltal megvédeni magunkat attól, hogy beengedjük, magunkhoz közel engedjük és hordozzuk a másik nehézségét, fájdalmát.

A második lehetőségünk, amivel élnünk kell, a jó szó: *„Aki aggódik szívében, az levertté lesz, a jó szó viszont felvidítja.”* Valamint: *„A szelíd nyelv életnek a fája, a romlott pedig összetöri a lelket.”* A figyelmes hallgatás nem azt jelenti, hogy némává kell lennünk. A „jó szó”, a „szelíd nyelv” a gyógyító szavakra, gyógyító, erőt és bátorságot sugárzó beszédre vonatkozik. A Példabeszédek bölcse óriási jelentőséget tulajdonít a beszédnek, ami lehet életté („életnek fája”), vagy pusztulássá („összetöri a lelket”) a másik ember számára. Legtöbbször ezek nem kiselőadások formájában jelentkeznek, hanem valóban „egy szó”, egy helyén mondott mondat által. Nem sokra van szükség, hanem arra a szóra, amivel vigasztaljuk, biztatjuk, megerősítjük, dicsérjük a másikat. Melyek azok a vigasztaló, vagy bátorító, dicsérő szavak, amelyekkel újra és újra megajándékozhatnád azt, aki melletted van? Hogyan tudnád őt megerősíteni a képességeiben, a reménységeire nézve, Isten szeretetére és elfogadására vonatkozóan? Az a benyomásom, hogy nagyon szegények vagyunk a jó szavakban. Nekem biztosan sokkal bőkezűbbnek kellene lennem velük... Vajon miért vagyunk olyan szűkmarkúak a jó szóval, és mi kellene ahhoz, hogy ez változzon? A kultúránk nem támogat bennünket ebben, a kritika, a gúny, a beszólás sokkal elfogadottabb, mint a dicséret és elismerés. Mégis tudnunk kell, hogy a mellettünk élő sebzett szívű ember számára beszédünk „életnek fája” lehet.

A harmadik, amit értenünk kell a másik ember szívével kapcsolatosan, a megpróbáltatás szerepe, és az ebben való kísérés módja. Azt olvastuk: „*Az ezüsthöz tégely kell, az aranyhoz olvasztókemence, de a szívek vizsgálója az ÚR.*” Ebben az igében nemcsak arról van szó, hogy Isten megvizsgálja a gondolatainkat, a bensőnköt (a szívünket), hanem az is, hogy megpróbál. Amint az ezüstöt és aranyat felizzítják, és ezáltal megtisztítják a salaktól, hasonlóan az Úr „megvizsgálása” olyan megpróbáltatás, nehézség, szenvedés az életünkben, amely egyrészt felszínre hozza, hogy milyen érték van valójában a szívünkben, valamint hogy milyen hiábavalóság lakik ott, és ezáltal tisztulást munkál. Ha bölcsen akarunk viszonyulni más emberekhez, akik éppen nagy nehézségeken mennek keresztül, ismernünk és értenünk kell Istennek ezt a munkáját – a saját szívünkben is. Természetesen ez hitbéli-teológiai szempont, amelyben a Példabeszédek bölcsessége túlmutat minden mai pszichológián. Azt is hangsúlyoznunk kell, hogy az Úrtól való intés vagy dorgálás mind a Példabeszédek könyvében, mind az egész Biblián végigvonuló gondolat. Mit jelent ez a gyakorlatban?

Két kísértés fenyeget bennünket, amikor a másik ember nehézségeivel, küszködésével, esetleg szenvedésével találjuk magunkat szemben. Az egyik az, hogy megpróbáljuk a szenvedést megmagyarázni. Akár úgy, hogy okot találunk (legveszélyesebb módja, ha minden áron valami bűnt szeretnénk találni – amint Jób szenvedését próbálják magyarázni barátai), akár úgy, hogy csak a célra koncentrálnunk: leereszkedően és érzéketlenül mondjuk a teológiai igazságot, hogy Isten biztosan valami jót hoz ki ebből. A másik kísértésünk, hogy valamilyen módon megpróbáljuk a helyzetet megoldani, a szenvedést eltüntetni, megszüntetni – amire persze nem vagyunk képesek. Ha pedig nem megy, akkor könnyen a visszavonulást választjuk: nincs magyarázat (vagy a másik nem fogadja el), nem jutottunk rajta gyorsan túl, és ezért tehetetlenségünkben inkább kivonulunk a kapcsolatból. A szenvedő pedig magára maradt. Azonban ha ismered és érted az Úr munkáját a szenvedésen keresztül, akkor tudod, hogy a megpróbáltatásban kincs van elrejtve, és azon munkálkods, hogy a másik ember ezt a kincset magához tudja ölelni. Ha keresztény vagy, tudod, hogy nem véletlen, esetleges, és „Isten háta mögötti” az a nyomorúság, amelyet a másik átél, hanem Istennek olyan munkája, ami végül megtisztít, megerősít, nemesít - amint az olvasztótégelyben is ez történik az ércel. Ezért kíséred őt a szenvedésben, megértéssel, együttérzéssel, jó szóval, imádsággal, bátorítással... mert tudod, hogy Isten munkája bontakozik majd ki. Nagyon nehéz ez, amikor a házastársadról, gyermekedről, szüleidről, jó barátodról van szó, mégis ez a bölcsesség útja...

Van azonban egy ennél is mélyebb helyzet, amiről így ír a bölcs: „*Az ember lelke elviseli a szenvedést, de ha a lélek összetörik, azt el lehet-e hordozni?*” Az ember lelke, bensője a támasz, hogy hordozza a nehézséget, a szenvedést, de mi van akkor, amikor ez a benső támasz, erő, életkedv törik össze? Ha a lélek összetörik, ki hordozza el? Nincs másik lélek helyette, ha az ember bensője, életereje, hajtómotorja leállt, ha kifogyott minden energia és reménység, akkor azt a lelket ki vagy mi hordozza? Ki vagy mi viszi tovább? Gondolhatunk itt például súlyos depresszióra, teljes életfeladásra. Mit tehetünk ilyenkor? Hogyan viszonyuljunk ehhez a helyzethez? Itt szeretnék visszatérni a lekciónban olvasott történetre: négy ember viszi béna barátját Jézus elé. Nem ők lesznek a gyógyítók, a szabadítók, a megváltók, de nekik van hitük (!) arra, hogy Jézus valamit tud tenni. Ez megvilágítja nekem azt, amikor súlyosan depressziós (keresztény) ember mellett állunk, aki úgy érzi, nem tud hinni, nem tud

dönteni, nem tud gondolkodni, nem tud remélni, nem képes előretekinteni. Ha a lélek összetörik, ki hordozza el? Amit tenni tudsz, tudunk, hogy hiszünk helyette, remélünk helyette, előretekintünk helyette. Az ilyen összetört léleknek nem azt kell mondani, hogy szedd össze magad, és gyakorold hited – éppen erre nem képes. Hanem biztosítani kell arról, hogy ő így is az Úr gyermeke, és nem kell tudnia hinni – mert mi hiszünk helyette. Nem kell tudnia remélni – mi remélünk helyette. Mindezt azért, mert ezzel hozzuk őt és tartjuk őt Jézus jelenlétében – és nem úgy, hogy mi lennénk az ő megváltója. Szép, ha ilyenkor a gyülekezetben a testvérek körbeveszik az összetört lelkű embert, ott vannak vele, látogatják folyamatosan, bátorítják, imádkoznak vele és imádkoznak érte.

Végezetül egy utolsó, de nagyon fontos szempont: „*Ki mondhatja: tisztán tartottam szívemet, tiszta vagyok, nincs vétkem?*” A szív bajához, sebzettségéhez tartozik a bűn is, amelyet néven kell tudni nevezni, segítőként nem lehet eltussolni. Hadd hangsúlyozzam újra, hogy csak az tudja ezt jól tenni, aki ismeri saját szíve elveszettségét, valamint Isten Jézus Krisztusban adott kegyelmét. Ha mindkettőt ismered, átélted – elveszettséged keserűségét és a felfoghatatlan kegyelem édességét - akkor kész vagy arra, hogy bölcsen rámutass a bűnre, amely a szív sebzettségével kapcsolatos. A bölcsesség éppen abban rejlik, hogy tudod, Istentől elkéred, mikor és milyen módon tedd ezt meg úgy, hogy ne légy se ítélkező, se olyan, aki szemet huny a bűn felett.

Nézzünk ebben is Jézusra. Amikor odaviszik hozzá a bénát, ezt mondja: „*Fiam, megbocsátattak a bűneid.*” Látszólag teljesen irreleváns mondat. Miért a bűnbocsánatról beszél, amikor ennek az embernek az a baja, hogy béna? Valamint milyen vétket követhet el az az ember, aki ki tudja mióta mozdulni sem tud? Választ nem kapunk, de azt látjuk, hogy Jézus ismeri, ami a szívben lakik, és bölcsen, isteni felhatalmazással viszonyul hozzá. A történet végén a béna testestül-lelkestül gyógyul meg, megbocsátást nyert és gyógyult emberként, az Urat dicsőítve tért haza.

Ha bölcs akarsz lenni, ismered a korlátaidat, és élsz a lehetőségeiddel. Családban, barátok között, munkahelyen, bárhol, ahová Isten helyez. Ismerni kell a szívedet – és ismerni kell a másik ember szívét. Mindehhez pedig ismerni Istent, aki Jézusban jött el hozzánk. Hol tudom megszerezni ezt az ismeretet? Hol tudom gyarapítani ezt a bölcsességet? Tedd fel magadnak a kérdést most másképpen: hol tudok most belépni a béna, a barátok, és a Jézus történetébe? Sőt, hogyan hív meg engem Jézus ma ebben a történetben?

Lehet, hogy ma a bénával azonosulsz. Tehetetlenség, fájdalom, elveszettség. De azért vagy itt, a házban, Jézus előtt, hogy ő kimondja számodra a gyógyító szót. Lehet, hogy összetört vagy. De azért vagyunk itt, veled, a gyülekezet, hogy együtt imádkozzunk érted és emeljünk téged (vagy leengedjünk téged) Jézus elé. Lehet, hogy valakit különösen is szívedre helyezett ma Isten, és ezért most a barátokkal azonosulsz. Erőt kérsz és kapsz ahhoz, hogy bénádat hordozd, és Jézus elé vidd. A Szentlélek az, aki kijelenti most neked, hol és hogyan akar veled és benned cselekedni. És neked nincs más dolgod, mint hogy azt mondd: Igen, Uram, legyen meg bennem a te akaratod! ÁMEN!

Lovas András